

FRÁSÖGN

af fundi Evrópuráðsþingsins í Strassborg 21.–25. janúar 2013.

Af hálfu Íslandsdeildar Evrópuráðsþingsins sóttu fundinn Þuríður Backman, formaður, Mörður Árnason, varaformaður, og Birkir Jón Jónsson, auk Vilborgar Ásu Guðjónsdóttur ritara. Helstu mál á dagskrá voru skuldbindingar Aserbaídján gagnvart Evrópuráðinu, þar á meðal hvað varðar pólitíska fanga, ástandið í Kosovo, staða mannúðarmála á stríðs- og átakahrjáðum svæðum í Georgíu og Rússlandi, gerð samnings Evrópuráðsins gegn ólöglegum viðskiptum með líffæri, vefi og frumur manna, og árleg umræða um Endurreisnar- og þróunarbanka Evrópu (EBRD). Þá fóru fram utandagskrárumræður um ástandið í Malí.

Að venju hófst fyrsti þingfundur ársins á kjöri forseta þingsins. Sitjandi forseti, Jean-Claude Mignon, var einn í framboði og var endurkjörinn. Í opnunarræðu sinni kynnti Mignon helstu áhersluatriði sín fyrir árið 2013, sem voru meðal annars að tryggja að samstarf Evrópuráðsins við Evrópusambandið væri eins hagnýtt og mögulegt væri, og að styrkja hlutverk Evrópuráðsins sem sáttasemjara, ekki síst í aðildarríkjum ráðsins sem væru að fást við deilur og innanlandsátök. Að kosningu varaforseta lokinni flutti hollenski þingmaðurinn Tiny Kox fundinum skýrslu um starfsemi framkvæmdastjórnar þingsins frá síðasta þingfundi. Þá ávarpaði þingið utanríkisráðherra Andorra, Gilbert Saboya Sunye, og sagði meðal annars frá komandi átaki andorrsku formennskunnar til stuðnings mannréttindasáttmála Evrópu. Átakinu er ætlað að virkja ungmennti og hið borgaralega samfélag með það að markmiði að auka vitund um mannréttindavernd. Loks ávarpaði Mikheil Saakashvili, forseti Georgíu, þingið og hvatti nýja ríkisstjórn Georgíu til að stuðla áfram að lýðræðislegri framþróun.

Í ályktun sinni um ástandið í Kosovo undirstrikaði þingið nauðsyn þess að Evrópuráðið viðhélði beinum vinnutengslum við yfirvöld í Kosovo, á öllum starfsstigum, til að tryggja snurðulausa framkvæmd samstarfsverkefna. Þingið harmaði hægar framfarir í landinu, sérstaklega þegar kæmi að baráttunni gegn skipulögðum glæpum og spillingu, og kallaði eftir endurbótum þar á.

Í ræðu sinni hvatti framkvæmdastjóri Evrópuráðsins, Thorbjörn Jagland, Evrópu til að ítreka sameiginlegan stuðning sinn og hollustu við vernd mannréttinda, samstöðu og lýðræði, en varaði jafnframt við því að víðtæk spilling græfi undan trú almennra borgara á réttarríkið. Hann lagði til að Evrópuráðið legði áherslu á fjögur forgangsatriði: baráttuna gegn spillingu og aðstoð við ríkisstjórnir til endurbóta á réttarfari; vernd tjáningar- og fjölmiðlafrelsis; baráttuna gegn óumburðarlyndi og hatusorðræðu; og stuðning við fjölbreytileika og vernd minnihlutahópa.

Í ályktun um Endurreisnar- og þróunarbanka Evrópu kallaði þingið eftir frekari samræmingu milli starfsems bankans og þingsins, sem og annarra viðeigandi stofnana, til að þróa samvirkni í viðleitni Evrópu til að styðja við komandi lýðræðisríki í arabaheiminum. Sérstök áhersla var lögð á mikilvægi þess að eiga samvinnu við borgaraleg samtök.

Þingið hélt áfram umræðu sinni um umbætur á starfsemi Mannréttindadómstólsins. Þuríður Backman tók til máls fyrir hönd síns flokkahóps og lagði í ræðu sinni sérstaka áherslu á að ráðherraráðið, eftirlitsnefnd þingsins og þjóðþing aðildarríkja fylgdu náið eftir tilmælum til þeirra ríkja sem færu ekki að mannréttindasáttmálanum. Sérstakan stuðning ætti þó að veita þeim ríkjum sem væru að takast á við alvarlegar krísur, með það að markmiði að leysa undirliggjandi ástæður þess að ríkin færu ekki að sáttmálanum. Þuríður lagði einnig áherslu á mikilvægi þess að Mannréttindadómstóllinn héldi sjálfstæði sínu, og að þjóðþing tækju þátt í vali á dómarafnum, til að tryggja að ferlið væri eins lýðræðislegt og faglegt og mögulegt væri.

Í ályktun um stöðu mála í Georgíu og Rússlandi vakti þingið athygli á langtímaáskorunum á sviði mannúðarmála, og lýsti yfir þeirri trú sinni að daglegt líf þess fólks sem deilan hefði áhrif á gæti batnað með litlum skrefum, eins og til dæmis með því að auka

samræður á milli námsmanna, hins borgaralega samfélags og stjórnámálanna, til að takast á við rótgróið vantraust.

Þingið ákvað að fylgjast áfram með eftirfylgni Aserbaíðjan við aðildarskuldbindingar sínar gagnvart Evrópuráðinu. Í ályktun sinni hvatti þingið Aserbaíðjan til að auka viðleitni sína við innleiðingu löggjafar sem væri nauðsynleg til að lýðræðislegar stofnanir gætu verið starfræktar almennilega. Frá upphafi aðildar hafi framfara gætt í Aserbaíðjan en ennþá væru töluverð vandamál til staðar. Það ætti til að mynda við um vernd mannréttinda, réttarríkið, sjálfstæði dómstóla, framkvæmd kosninga, tjáningarfrelsi, fundafrelsi, valdniðslu lögreglunnar, spillingu og skipulagða glæpastarfsemi.

Í tilmælum sínum til ráðherranefndar Evrópuráðsins um baráttuna gegn ólöglegum viðskiptum með líffæri manna mælti þingið með því að ráðherranefndin lyki gerð samnings sem snýr að því að koma í veg fyrir viðskipti með líffæri. Þingið kallaði einnig eftir stofnun sjálfstæðrar nefndar sem hefði það hlutverk að tryggja strangt eftirlit með eftirfylgni samningsins.

Þingið undirstrikaði að deila þyrfti ábyrgðinni á þeim vanda sem hefur skapast fyrir botni Miðjarðarhafs vegna straums flóttamanna og hælisleitenda til Grikklands, Tyrklands og annarra ríkja á svæðinu. Vandinn væri sameiginlegur vandi allrar Evrópu. Í því sambandi kallaði þingið eftir að aðildarríki Evrópuráðsins ykju stuðning sinn við Grikkland, Tyrkland og önnur ríki í svipaðri stöðu og íhuguðu flutning flóttafólks og hælisleitenda til annarra ríkja í Evrópu. Þingið kallaði jafnframt eftir því að Grikkland forðaðist að hneppa flóttafólk ósjálfrátt í varðhald og sæi til þess að fangelsum þar sem aðstæður væru óviðunandi yrði tafarlaust lokað.

Í sameiginlegri yfirlýsingu Mignon og Štefan Füle, framkvæmdastjóra stækkunarmála og evrópsku nágrannastefnu ESB, var lýst yfir vilja til að auka áhrif þjóðþinga á sameiginleg stuðnings- og samvinnuverkefni Evrópuráðsins og Evrópusambandsins.

Í utandagskrárumræðu um ástandið í Malí var lýst yfir stuðningi við malíska og franska herinn í viðleitni þeirra til að berjast gegn uppreisnarmönnum í norðurhluta landsins. Í ályktun um málið fordæmdi þingið alvarleg mannréttindabrot róttækra íslamista, en tók fram að mannréttindabrot ættu sér einnig stað á svæðum sem væru undir stjórn stjórnarhersins. Þingið fagnaði þá nýlegri ákvörðun Alþjóðaglaupadómstólsins að rannsaka meinta glæpi í Malí. Mörður Árnason tók þátt í umræðunni og lýsti yfir stuðningi við íhlutun franska hersins í landinu. Að því sögðu lýsti hann yfir þeirri von sinni að franskir bandamenn hans væru með lokamarkmið íhlutunarinnar skýrt í huga, og eins að þeir hefðu skilgreint á skýran hátt pólitísku markmiðin, fyrst og fremst að koma aftur á lýðræði í landinu. Þá sagði hann mikilvægt að önnur evrópsk ríki legðu hönd á plóg til stuðnings franska hernum og íbúum Malí til að tryggja að stríðið drægist ekki á langinn líkt og hefði gerst í Afganistan. Loks minnti hann á að hryðjuverk ættu upptök sín í fátækt og vanþróun, skorti á lýðræði, mannréttindabrotum og örvæntingu, sem þyrfti einnig að taka á.

Af öðru sem var samþykkt á þinginu má nefna ályktun um stöðu fjölmiðlafrelsis í Evrópu, jafnrétti kynjanna og samræmingu starfs og einkalífs, og ólögleg viðskipti með farandverkafólk til nauðungarvinnu.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar Evrópuráðsþingsins og á vefsvæðinu www.assembly.coe.int